

Miłosława Borzyszkowska-Szewczyk

Międzynarodowe Warsztaty Letnie
Günter Grass – twórczość i recepcja :
Uniwersytet Gdański,
27.06.–1.07.2012

Acta Cassubiana 14, 398-400

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk

Międzynarodowe Warsztaty Letnie Günter Grass – twórczość i recepcja,

Uniwersytet Gdański, 27.06.–1.07.2012

W dniach 27.06.–1.07.2012 na Uniwersytecie Gdańskim odbyły się *Międzynarodowe Warsztaty Letnie Günter Grass – twórczość i recepcja*, zorganizowane przez Katedrę Literatury i Kultury Niemieckiej Instytutu Filologii Germańskiej i Stowarzyszenie Güntera Grassa w Gdańsku. Seminarium zostało przeprowadzone w ramach gdańskich obchodów 85. urodzin pisarza. Wzięli w nim udział przede wszystkim doktoranci z Polski, Niemiec, Austrii, Chorwacji i Rosji, przygotowujący prace związane z tematem spotkania oraz doświadczeni badacze twórczości noblisty.

Warsztaty otworzyli Dziekan Wydziału Filologicznego prof. Andrzej Ceynowa i Dyrektor ds. Naukowych IFG prof. Danuta Olszewska. W imieniu organizatorów gości przywitał prof. Mirosław Ossowski, kierownik Katedry Literatury i Kultury Niemieckiej i prezes Stowarzyszenia Güntera Grassa w Gdańsku. Wykład otwierający spotkanie, zatytułowany Gdańsk jako orbita Grassa. *Vergegenkunft*, wygłosiła prof. Gertruda Cepl-Kaufmann z Uniwersytetu im Heinricha Heinego w Düsseldorfie, autorka m.in. pierwszego doktoratu dotyczącego recepcji gdańskiego pisarza.

Głównym celem spotkania był dialog międzypokoleniowy, stworzenie możliwości prezentacji projektów dysertacyjnych i przedyskutowania ich podczas seminariów prowadzonych przez doświadczonych badaczy twórczości pisarza, tj. prof. Marion Brandt z Instytutu Filologii Germańskiej, prof. Ewę Graczyk z Instytutu Filologii Polskiej UG, wspomnianą Gertrudę Cepl-Kaufmann oraz prof. Per Øhrgaard z Kopenhagi, literaturoznawcę i tłumacza twórczości Güntera Grassa na język duński.

Seminarium podzielone zostało na trzy bloki tematyczne. Blok tematyczny *Gdańsk jako miejsce pamięci* poprowadziła G. Cepl-Kaufmann. Julia Kanchana Schlichting z Getyngi przedstawiła projekt *Poetologia (z)wątpienia – opowiadanie i pokoleniowe pamiętanie w 'trylogii pamięci' Güntera Grassa*, którym to terminem objęła teksty: *Idąc rakiem*, *Przy obieraniu cebuli* i *Skrzynka*. Następnie

Ingo Reiff z Kolonii zaprezentował temat badawczy *Topografia i historia opowiadanego miasta w twórczości Günтера Grassa*, w którym m.in. stawia sobie pytanie, czy Grass konstruuje w swojej twórczości obraz Gdańska także jako kaszubskiego miejsca pamięci. Natomiast Joanna Bednarska-Kociolek (Łódź) omówiła założenia projektu *Było sobie miasto... Mit i tożsamość w twórczości Güntera Grassa, Stefana Chwina i Pawła Huelle*. Pierwszy blok tematyczny zamknęło wystąpienie Carla Johannes Rokitansky'ego na temat *Artysta uciekający przed światem. Motyw „Weltflucht” w niemieckojęzycznych powieściach i nowelach XIX i XX w.* W swoich badaniach doktorant z Innsbrucka odnosi się pod względem komparatystycznym m.in. do *Blaszanego bębenka* Güntera Grassa.

Kolejny blok tematyczny *Konstrukcje tożsamości i związki ze sztukami wizualnymi*, poprowadzony przez M. Brandt i E. Graczyk, objął ostatecznie trzy wystąpienia. Anemarija Ručević (Osijek, Chorwacja) omówiła projekt *Postacie kobiece w utworach Güntera Grassa*. Kolejne dwa tematy poświęcone były relacjom słowa i sztuk wizualnych. Viktoria Krason (Lubeka) przedstawiła projekt *Sztuka wizualna Güntera Grassa w jej kontekście literackim. Interdyscyplinarna analiza w odniesieniu do ‘Gdańskiej Trylogii’ (1959–1963) i ‘Turбота’ (1977)*, a Anna Kowalewska-Mróż (Gdańsk) zaprezentowała wyniki swoich badań nad tematem literackich nawiązań do gdańskiego malarstwa i rzeźby u Güntera Grassa, Stefana Chwina i Pawła Huelle w kontekście ich koncepcji sztuk wizualnych.

Trzeci blok *Literatura – polityka – przekład* moderował P. Øhrgaard. Otworzyło go wystąpienie Astrid Shchekiny-Greipel (Moskwa, Gangkofen), która w swoich badaniach podjęła kwestię sowieckiej polityki w zakresie literatury (1953–1985) na przykładzie tłumaczeń literatury niemieckojęzycznej. Kolejny referat – Ewy Winek z Torunia – odnosił się do pracy licencjackiej na temat: *Güntera Grassa ‘Przy obieraniu cebuli’, tzn. konflikt wokół niewygodnego wyznania*. Następnie Petra Maria Buchta (Katowice) przedstawiła streszczenie pracy magisterskiej *Wyprowadzanie nowej jakości w Sebalda „Unerzählt”. Inkorporacja sztuki wizualnej w teście literackim*. Seminarium zamknęła Daria Szymborska, doktorantka na UG, która przedstawiła założenia projektu doktorskiego *Günter Grass jako pisarz polityczny i moralista*.

Ponadto podczas warsztatów prof. E. Graczyk i prof. Ewa Nawrocka podzieliły się wspomnieniami dotyczącymi recepcji twórczości Güntera Grassa podczas legendarnych seminariów na gdańskiej polonistyce, prowadzonych przez prof. Marię Janion w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych. Rozmowę z polonistkami moderowała M. Brandt, przy wsparciu tłumaczeniowym prof. Eweliny Kamińskiej – germanistki i literaturoznawcy z Uniwersytetu Szczecińskiego. M. Brandt poprzedziła rozmowę refleksją na temat własnego odkrywania i perspektywy badawczej twórczości gdańskiego pisarza. Natomiast prof. Friedhelm Boll z Bonn, przedstawiciel Fundacji im. Friedricha Eberta, wygłosił referat dotyczący działalności publicznej oraz znaczenia Güntera Grassa w kształtowaniu się stosunków polsko-niemieckich, koncentrując się na relacji pisarza i Willy'ego

Brandta. Dr Florian Reinartz z Bremy przedstawił prezentację na temat audiowizualnej recepcji Günтера Grassa oraz działalności i zbiorów Medienarchiv Günter Grass Stiftung w Bremie. Śladami pisarza i jego postaci literackich po Dolnym Wrzeszczu poprowadzili uczestników w ramach prezentacji multimedialnej i wycieczki tematycznej prof. Marek Jaroszewski (profesor emeritus, Warszawa, do 2010 r. IFG UG) i M. Ossowski. Podczas warsztatów uczestnicy mieli także okazję spotkać się w kameralnym gronie i porozmawiać z Günterem Grassem w jego mieście rodzinnym. Spotkanie na Uniwersytecie Gdańskim moderowały współorganizatorki warsztatów – dr Anastasia Telaak i dr Miłosława Borzyszkowska-Szewczyk z IFG.

Uczestnicy warsztatów brali także udział w galowym przedstawieniu spektaklu *Idąc rakiem*, wyreżyserowanym przez Krzysztofa Babickiego w Teatrze Miejskim w Gdyni, a wystawionym na statku Dar Pomorza. Adaptację sceniczną przedstawienia opracował Paweł Huelle. Badacze twórczości Güntera Grassa uczestniczyli także w otwarciu wystawy grafik artysty w Gdańskiej Galerii Güntera Grassa, pochodzących ze zbioru Domu Güntera Grassa w Lubece. Mieli także możliwość wzięcia udziału w warsztatach w ramach konkursu literackiego *Kulturowa różnorodność w dziele Güntera Grassa*, przeprowadzonych przez Centrum Herdera w Gdańsku. Imprezy te składały się na obchody urodzin pisarza w Gdańsku, zainicjowane i koordynowane przez Stowarzyszenie Güntera Grassa. Ponadto Biblioteka Humanistyczna UG przygotowała wystawę *Literackie i artystyczne podróże Güntera Grassa. Twórczość i recepcja na podstawie zbiorów Biblioteki Uniwersytetu Gdańskiego i DAAD* (Niemiecka Centrala Wymiany Akademickiej), nad którą opieką merytoryczną sprawowała M. Borzyszkowska, przy współpracy A. Telaak, lektorki DAAD na UG.

Partnerami projektu było Medienarchiv Günter Grass Stiftung w Bremie i Fundacja Friedricha Eberta. Warsztaty zostały sfinansowane ze środków Wydziału Filologicznego UG, Fundacji Johanna Gottfrieda Herdera w Gdańsku oraz Instytutu Filologii Germańskiej.

Koncepcja wyjściowa warsztatów, opracowana przez M. Borzyszkowską, zakładała także pogłębienie znajomości kontekstu kulturowo-historycznego Kaszub w ramach wykładu o historii i teraźniejszości społeczności kaszubskiej oraz wycieczki studyjnej. Niestety, tym razem nie została zrealizowana. Kwestie kaszubskie, zarówno w odniesieniu do biografii pisarza, konstrukcji tożsamości jego postaci literackich, jak i recepcji twórczości noblisty przez ruch kaszubsko-pomorski, podejmowane były w dyskusjach i podczas kolacji pożegnalnej w Tawernie „Mestwin” w Domu Kaszubskim. Jednakże pogłębienie tego aspektu pozostaje postulatem do zrealizowania w ramach planowanej kolejnej edycji warsztatów.